

X. Znaczenie audytu krajobrazowego w planowaniu przestrzennym

1. Skutki prawne audytu krajobrazowego

Audyt krajobrazowy nie jest aktem prawa miejscowego, zatem nie zawiera norm powszechnie obowiązujących, które mogłyby stanowić podstawę decyzji administracyjnych. Jest tzw. aktem kierownictwa wewnętrznego, zatem jego ustalenia mają wpływ na inne akty i działania podejmowane przez podmioty w ramach systemu administracji publicznej. Audyt ma charakter opisowy i waloryzacyjny – poprzez identyfikację krajobrazów, określenie typologii oraz ich wagi, ochronny – poprzez ustalenie zagrożeń dla krajobrazów priorytetowych i narzędzi ich ochrony oraz kształtujący – poprzez wpływ na kształtowanie polityki przestrzennej za pośrednictwem innych aktów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego²⁸.

Audyt krajobrazowy jest przedmiotem regulacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i bezpośrednio wpływa na akty dotyczące planowania przestrzennego, jakimi są: plan zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

- W planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym – art. 39 ust. 3 ustawy (u.p.z.p.).
- W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub z określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych – art. 10 ust. 1 pkt 4a ustawy (u.p.z.p.) oraz kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikających z audytu krajobrazowego, uwzględniających bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę – art. 10 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy (u.p.z.p.).
- W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego określa się obowiązkowo granice i sposoby zagospodarowania krajobrazów priorytetowych określonych w audycie krajobrazowym – art. 15 ust. 2 pkt 7 ustawy (u.p.z.p.).

Audyt krajobrazowy wpływa również na dokumenty realizowane dla obszarów chronionych, sposób uwzględnienia zapisów audytu został uregulowany w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, dalej (u.o.p.).

- Plan ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody oraz parku krajobrazowego sporządza się na okres 20 lat, z uwzględnieniem wyników audytu krajobrazowego – art. 20. ust. 1.pkt 6 ustawy (u.o.p.).
- W planie ochrony parku krajobrazowego określa się granice stref ochrony krajobrazów stanowiących w szczególności przedpola ekspozycji, osie widokowe, punkty widokowe oraz obszary zabudowane wyróżniające się lokalną formą architektoniczną, wyznaczonych w obrębie krajobrazów priorytetowych, zidentyfikowanych w ramach audytu krajobrazowego – art. 20 ust. 4 pkt 7 ustawy (u.o.p.).
- Na obszarze chronionego krajobrazu sejmik województwa, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, wyznacza, w granicach krajobrazów priorytetowych, zidentyfikowanych w ramach audytu krajobrazowego, strefy ochrony krajobrazu stanowiące w szczególności przedpola ekspozycji, osie widokowe, punkty widokowe oraz

²⁸ Kruś M. Opinia prawna w przedmiocie charakteru prawnego i skutków prawnych audytu krajobrazowego, Ekspertyza dla Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego, 2021.

obszary zabudowane wyróżniające się lokalną formą architektoniczną, istotne dla zachowania walorów krajobrazowych obszaru chronionego krajobrazu – art.23a. ust.1 ustawy (u.o.p.).

Audyt krajobrazowy wpływa również na zapisy uchwały reklamowej poprzez zapisy zawarte w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W art. 19 ust 1b pkt 3 tej ustawy wskazuje się, że w uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

W audycie krajobrazowym województwa wielkopolskiego wskazano 119 krajobrazów priorytetowych oraz 1191 krajobrazów w obrębie obszarów prawnie chronionych (parki kulturowe, parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu) – w tym 72 krajobrazy priorytetowe. Dla tych krajobrazów opracowuje się rekomendacje i wnioski, które dalej powinny zostać uwzględnione w innych dokumentach. Dla pozostałych krajobrazów w liczbie 1248 nie sporządza się wytycznych w zakresie ich ochrony i kształtowania.

2. Audyt krajobrazowy jako podstawa polityki krajobrazowej województwa

Europejska Konwencja Krajobrazowa (EKK)²⁹ formułuje konieczność podjęcia działań na rzecz zintegrowania krajobrazu z własną polityką w zakresie planowania regionalnego i urbanistycznego oraz wszelkimi politykami oddziałującymi na krajobraz. Podkreśla także, że istotne jest włączenie do tworzenia i realizacji polityki krajobrazowej społeczeństwa, organów samorządowych oraz wszystkich stron zainteresowanych jej realizacją.

Mając powyższe na uwadze przyjmuje się, że pełne wdrożenie Konwencji na poziomie regionu wymaga opracowania polityki krajobrazowej województwa. Nadrzędnym celem polityki będzie stworzenie zintegrowanego systemu określającego zasady i wytyczne pozwalające na podejmowanie działań ukierunkowanych na ochronę, gospodarowanie i planowanie krajobrazu Wielkopolski.

Jednym z pierwszych kroków do realizacji potrzeb związanych z ochroną i kształtowaniem krajobrazu na poziomie regionalnym jest audyt krajobrazowy, stanowiący bazę do jednolitego zarządzania krajobrazem. Metoda sporządzania audytu krajobrazowego zakłada na pierwszym etapie identyfikację i charakterystykę krajobrazów całego województwa. Wymaga to pozyskania wielu szczegółowych informacji na temat zasobów i walorów krajobrazu. Kolejnym krokiem jest rozpoznanie źródeł zagrożeń oraz rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych, czyli tych szczególnie cennych dla społeczeństwa oraz krajobrazów w obrębie obszarów objętych formami ochrony przyrody i zabytków³⁰. Mając na uwadze fakt, że jedynie 34,5% powierzchni województwa wielkopolskiego zostało objęte szczegółową analizą (krajobrazy priorytetowe i krajobrazy na obszarach chronionych) niezbędne jest wprowadzenie jednolitych ustaleń dla wszystkich zidentyfikowanych krajobrazów w województwie. Tym samym wytyczne dla ochrony i kształtowania krajobrazów określone w audycie będą podstawą do formułowania zadań polityki krajobrazowej województwa, dotyczących wszystkich krajobrazów

²⁹ Wielostronna umowa przyjęta w ramach Rady Europy 20 października 2000 r. we Florencji, ratyfikowana przez Polskę w roku 2004. Głównym celem Konwencji jest promowanie ochrony, zarządzania i planowania krajobrazu, a także organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu.

³⁰ Krajewski P., Mrozik K., Audyt krajobrazowy a realizacja zapisów europejskiej konwencji krajobrazowej w Polsce na przykładzie wybranego obszaru podmiejskiego Wrocławia, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, 47/2:211.